

Høringsnotat

27. juni 2017

**Forslag til ny forskrift om registrering av og tilsyn med salg av
tobakksvarer mv.**

Høringsfrist 5. september 2017

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Bakgrunn	4
3	Registrerings- og tilsynsordning for salg av tobakksvarer mv.....	5
3.1	Forslag til bestemmelser om registreringsplikten for salgssteder	5
3.1.1	Hvilke opplysninger som skal registreres av detaljister	5
3.1.2	Hvilke opplysninger som skal registreres av grossister	10
3.1.3	Plikt til å oppdatere opplysningene.....	10
3.1.4	Unntak fra registreringsplikten	11
3.1.5	Frist for registrering	13
3.1.6	Bortfall og sletting	13
3.1.7	Registrering av salgsforbud	15
3.2	Forslag til bestemmelser om internkontroll.....	16
3.2.1	Innledning	16
3.2.2	Plikt til å ha internkontroll	17
3.2.3	Definisjoner.....	17
3.2.4	Internkontrollens innhold.....	17
3.3	Forslag til bestemmelser om tilsyn	18
3.3.1	Fastsettelse av kommunens ansvar	19
3.3.2	Særlige momenter som skal kontrolleres	19
3.3.3	Selve tilsynet og tilsynsfrekvens.....	19
3.3.4	Tilsyn med enkelte typer salgssteder	20
3.3.5	Helsedirektoratets tilsyn med grossister	21
3.4	Tvangsmulkt	21
3.5	Forslag til bestemmelser om salgsforbud	22
3.6	Forslag til bestemmelser om avgifter	24
3.6.1	Tilsynsavgift for tilsyn med detaljister	24
3.6.2	Tilsynsavgift for tilsyn med grossister.....	26
3.6.3	Registeravgift.....	26
3.7	Forslag til bestemmelser om forvaltning av registeret	27

3.8	Presisering av aldersgrensen.....	27
3.9	Automater for tobakksvarer mv.....	28
3.10	Opplysninger til statistisk bruk	28
3.11	Overgangsbestemmelser	29
4	Presiseringer av reklameforbudet.....	29
4.1	Utdeling av vareprøver	29
4.2	Opphenting av reklame fra internasjonale databaser.....	30
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	31
6	Forslag til ny forskrift om registrering av og tilsyn med salg av tobakksvarer mv.....	32
7	Forslag til forskriftsendringer.....	37

1 Innledning

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i dette høringsnotatet å forskriftsfeste nærmere bestemmelser om en registrerings- og tilsynsordning som beskrevet i Prop. 109 L (2016-2017). Departementet foreslår forskriftsbestemmelser om selve registreringen, internkontroll, tilsyn, salgsforbud, avgifter, forvaltningen av registeret og overgangsbestemmelser. Innføring av en bevillings- eller tilsynsordning for å sikre økt overholdelse av tobakksskadelovgivningen har vært på høring flere ganger de siste årene.

Av hensyn til framdriften i saken – det er ønskelig at ordningen trer i kraft så snart som mulig – og siden forslagene i stor grad har vært hørt før, mener departementet at ti uker høringsfrist vil være tilstrekkelig og forsvarlig.

I tillegg foreslås det enkelte mindre endringer i merkeforskriften og reklameforskriften.

2 Bakgrunn

Stortinget vedtok 16. juni 2017, se Prop. 109 L (2016-2017) og Innst. 420 L (2016-2017), en registrerings- og tilsynsordning for stedlig detaljsalg av tobakksvarer og tobakkssurrogater, herunder elektroniske sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere (heretter omtalt som tobakksvarer mv.).

Registrerings- og tilsynsordningen erstatter en vedtatt, men ikke ikraftsatt bevillingsordning for salg av tobakksvarer. Bevillingsordningen er ikke satt i kraft da regjeringen i ettertid har vurdert ordningen som unødig omfattende og byråkratisk. Helse- og omsorgsdepartementet sendte 1. juli 2016 på høring forslag om en registrerings- og tilsynsordning til erstatning for bevillingsordningen. Høringsnotatet inneholdt hovedsakelig forslag til nødvendige lovendringer, men gikk langt i å drøfte flere av spørsmålene som nå foreslås fastsatt i forskrift og ba om høringsinstansenes syn på disse. Helse- og omsorgsdepartementet har valgt å sende på høring også forslag til forskriftsbestemmelser det ble bedt om høringsinnspill til i forbindelse med høringen av lovendringene, for å sikre at høringsinstansene kan gi innspill til et detaljert og helhetlig forslag.

Formålet med registrerings- og tilsynsordningen er å sikre overholdelse av tobakksskadelovgivningen samtidig som ordningen er minst mulig inngripende overfor handelsnæringen. Ordningen skal bidra til å fremme folkehelsen, og tar særlig sikte på å forhindre salg av tobakksvarer mv. til personer under 18 år.

De vedtatte lovendringene innebærer at virksomheter som driver stedlig salg av tobakksvarer mv. til forbruker (detaljister) plikter å registrere seg i et nasjonalt register som forvaltes av Helsedirektoratet. Registreringsplikten er lagt til virksomheten som er ansvarlig for salgsstedet. Dersom en virksomhet har flere salgssteder skal hvert salgssted registreres. Alle salgssteder, inkludert midlertidige salgssteder og tax free-utsalg på flyplasser, skal registrere seg. Også grossister får plikt til å registrere seg.

Videre innebærer lovendringene at det, til forbruker, kun er tillatt å selge tobakksvarer mv. som er lovlig importert eller kjøpt fra registrert grossist, og at engrossalg kun kan

skje til registrerte salgssteder og grossister. Dette innebærer en indirekte plikt for grossistene og detaljistene til å kontrollere at virksomheter de selger til eller kjøper fra, også er registrert. Dette innebærer at alt salg i Norge vil skje fra detaljister og grossister som er registrerte og underlagt kontroll.

I tillegg er det vedtatt en plikt for detaljistene til å etablere internkontroll for å sikre etterlevelse av regelverket.

Kommunene får etter ordningen tilsynsansvar for de fleste salgssteder i detaljsalgsleddet, mens Helsedirektoratet får tilsynsansvar for grossistleddet. Sysselmannen får tilsynsansvar på Svalbard. Tilsynsmyndighetene er gitt hjemmel til å fatte vedtak om retting, tvangsmulkt og salgsforbud ved overtredelse av tobakkslovgivningen. I høringsnotat av 26. mai 2017 har departementet også foreslått overtredelsesgebyr som sanksjonsmiddel.

Ordningen omfatter ikke fjernsalg, da dette er regulert i en egen særskilt ordning i henhold til EUs tobakksdirektiv, jf. tobakkskadeloven § 21 a.

Departementet er gitt hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om registreringsplikten for detaljister og grossister, internkontroll, tilsyn, tvangsmulkt, salgsforbud, avgiftene og forvaltningen av registeret. I dette høringsnotatet foreslås det forskriftsbestemmelser om registreringsplikten, internkontroll, tilsyn, salgsforbud, avgiftene og forvaltningen av registeret. I tillegg drøftes det om det bør gis forskriftsbestemmelser om tvangsmulkt, men departementet foreslår ikke forskriftsbestemmelser om dette på nåværende tidspunkt.

3 Registrerings- og tilsynsordning for salg av tobakksvarer mv.

3.1 Forslag til bestemmelser om registreringsplikten for salgssteder

3.1.1 Hvilke opplysninger som skal registreres av detaljister

3.1.1.1 Bakgrunn

I høringsnotat av 1. juli 2016 om registrerings- og tilsynsordning for salg av tobakksvarer foreslo Helse- og omsorgsdepartementet at registreringen minimum måtte inneholde foretakets navn, organisasjonsnummer og adresse, ev. gårdsnummer/bruksnummer for salgsstedet. Dersom virksomheten har flere salgssteder, må registreringen inneholde adressen til alle salgsstedene. Departementet skrev at det vil vurdere om det bør opplyses om hvilken type virksomhet det er snakk om, for eksempel om det er en spesialforretning, dagligvarebutikk, kiosk, bar. Departementet ba om høringsinstansenes innspill på om dette anses som tilstrekkelig informasjon for kommunens etterfølgende tilsynsvirksomhet.

En rekke høringsinstanser hadde innspill til hvilke opplysninger som bør registreres. Bærum kommune uttalte at det bør opplyses om salgsstedet navn (som kan avvike fra

virksomhetens navn), type virksomhet, navn på daglig leder, samt dato for registrering. Ved midlertidig salg, bør salgsperioden framgå. Oslo kommune uttalte at det bør være obligatorisk å opplyse om gårds- og bruksnummer, samt at type virksomhet og størrelse på lokalet bør opplyses. Asker kommune mente at utsalgsstedets faktiske navn og kontaktperson må fremgå av registeret, mens Holmestrand og Levanger kommuner påpekte at åpningstidene burde registreres.

Departementet er i ny § 4 fjerde ledd i tobakksskadeloven gitt hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om registreringsplikten, herunder hvilke opplysninger som skal registreres, sletting av registrering, begrensninger for registrering og unntak fra registreringsplikten. I de følgende avsnittene drøftes det hvilke opplysninger som bør registreres.

3.1.1.2 Navn, organisasjonsnummer og adresse

Etter departementets syn er noen opplysninger helt nødvendige for å kunne gjennomføre tilsyn med salgsstedet, og må derfor inngå i registreringen. Dette gjelder virksomhetens navn og organisasjonsnummer, navn og organisasjonsnummer på salgssted(ene) og adresse. Departementet antar at gate- og postadresse er tilstrekkelig informasjon, og at det derfor som hovedregel ikke vil være behov for å registrere gårds- og bruksnummer. Dersom det er nødvendig å oppgi gårds- og bruksnummer for salgsstedet vil dette kunne angis i stedet for. I en teknisk løsning vil disse opplysningene i stor grad kunne hentes direkte fra Enhetsregisteret slik at virksomheten kun trenger å kontrollere at opplysningene er korrekte.

Alle juridiske personer (eksempelvis aksjeselskap, ansvarlige selskap og foreninger), enkeltpersonforetak og andre enheter som blir registrert i Enhetsregisteret, får tildelt et organisasjonsnummer (også kalt "juridisk nummer"). I tillegg har alle som driver næringsvirksomhet og/eller har ansatte, et eget organisasjonsnummer for den virksomheten som enheten driver (virksomhetsnummer). Den som driver virksomhet på flere steder og/eller i ulike bransjer, har ett slikt nummer for hver av disse. Det foreslås at begge disse organisasjonsnumrene skal registreres, altså både den juridiske virksomheten/enkeltpersonforetaket og underenheten, dvs. salgsstedet.

Det er lagt opp til at de fleste opplysningene kan hentes automatisk fra Enhetsregisteret, bl.a. for å forenkle registreringen. Departementet antar at virksomheter som ønsker å registrere seg i tobakkssalgsregisteret allerede er registeret i Enhetsregisteret, og at dette kan forutsettes. Departementet vil legge dette til grunn med mindre det i høringen fremkommer tungtveiende grunner mot en slik løsning, f. eks. at mange virksomheter vil måtte registrere seg i Enhetsregisteret for å kunne registrere seg i tobakkssalgsregisteret..

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det må registreres hvilken kommune salgsstedet ligger i, eller at det er tilstrekkelig at postnummer er registrert.

Departementet foreslår at det fastsettes at registeret skal inneholde disse opplysningene, se forslag til § 7, første og andre punkt.

3.1.1.3 Type salgssted

Det ble både i høringen og i lovproposisjonen uttalt at departementet vil vurdere om det bør registreres hva slags type virksomhet salgsstedet bedriver.

Departementet antar at type sted først og fremst vil være nyttig for kommunene når de skal planlegge kontroll, samt for å gi en oversikt over bransjen og hvilke type steder som selger tobakksvarer mv.

Opplysninger om type salgssted kan tenkes innhentet på to måter. En mulighet er å legge inn en kategorisering over ulike steder i selve registeret. Eksempler på kategorier kan være restaurant/kafe, gatekjøkken, pub, kiosk, hotell/overnatting, bensinstasjon, dagligvarebutikk, spesialforretning, transportmiddel og omreisende salg. Det kan også være behov for en kategori som heter "annet" for de tilfeller hvor virksomheten ikke faller inn under de andre kategoriene, men en ulempe ved en slik kategori er at virksomhetene kan velge denne framfor andre kategorier og at den ikke gir den ønskelige informasjonen om type sted.

En annen mulighet er å bruke næringskodene som virksomhetene er registrert med i Enhetsregisteret, slik at disse hentes automatisk derfra ved registrering. Alle virksomheter er registrert under en eller flere bestemte næringskoder. Aktuelle næringskoder er bl.a. serveringssted (56.309 Drift av barer), gatekjøkken (56.102 Drift av gatekjøkken), restaurant og kafe (56.101 Drift av restauranter og kafeer), pub (56.301 Drift av puber), kiosk (47.112 Kioskhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler), hotell og overnatting (55.101 Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant), bensinstasjon (47.300 Detaljhandel med drivstoff til motorvogner), dagligvarebutikk (47.111 Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler) og spesialforretning (47.260 Butikkhandel med tobakksvarer).

Bruk av næringskode vil gi informasjon om alle typer steder, uavhengig av om type sted er en kiosk, transportmiddel, frisør, tax-free, og ved bruk av næringskoder vil denne kunne oppdateres automatisk ved endringer i Enhetsregisteret.

Helse- og omsorgsdepartementet mener at registeret bør inneholde informasjon om type salgssted, og antar at den mest hensiktsmessige løsningen er at opplysning om type salgssted tilsvarende næringskoden(e) som virksomhetene er registrert med i Enhetsregisteret og at disse hentes derfra ved registrering, se forslag til § 7, første ledd punkt 3. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om en slik løsning vil dekke behovet for å vite hva slags type sted(er) som selger tobakksvarer mv.

3.1.1.4 Kontaktopplysninger

Etter departementets syn må registeret inneholde kontaktopplysninger ut over virksomhetens og salgsstedets navn og adresse. Både registermyndigheten, dvs. Helsedirektoratet, og tilsynsmyndigheten kan ha behov for å kontakte virksomheten eller salgsstedet. Departementet antar at det er behov for å ha et navn på en kontaktperson, et telefonnummer og en e-postadresse. Det er også et spørsmål om det skal oppgis kontaklinformasjon til selve virksomheten eller til salgsstedet. Etter departementets syn er virksomheten nærmest til å vurdere hvilke opplysninger som skal gis og om

tilsynsmyndighetene skal kontakte virksomheten eller salgsstedet, da det vil kunne variere ut i fra virksomhetens organisering. Departementet foreslår derfor at det skal fastsettes i forskrift at virksomheten plikter å oppgi navn på en kontaktperson, telefonnummer og e-postadresse, men at det i selve registreringen legges opp til fleksibilitet med hensyn til hvem som skal oppgis som kontaktperson og om kontaktinformasjonen skal knyttes til virksomheten eller salgsstedet. Departementet antar at virksomhetene har en egeninteresse i å oppgi tilstrekkelige opplysninger slik at tilsynsmyndighetene kan komme i kontakt med riktig person ved behov. Departementet foreslår derfor at det fastsettes i forskrift at virksomheten ved registrering plikter å oppgi disse kontaktopplysningene, se forslag til § 7, første ledd punkt 4.

At det oppgis kontaktperson, telefonnummer og e-postadresse vil kunne medføre at registeret inneholder personopplysninger. Nærmere bestemmelser om behandling, retting og sletting er foreslått nedenfor, se nærmere under kapittel 3.7 om forvaltningen av registeret.

Enkelte høringsinstanser har i lovhøringen foreslått at registreringen bør inneholde opplysninger om daglig leder. Etter departementets syn er det ikke hensiktsmessig å forskriftsfeste et slikt krav. Det bør være opp til virksomheten å velge hvem de vil oppgi som kontaktperson. Det er ikke gitt at det i de tilfellene hvor det foreligger mange salgssteder under en virksomhet, er mest hensiktsmessig for tilsynsmyndigheten å forholde seg til daglig leder. Tvert imot kan det være mer hensiktsmessig å henvende seg til den som har det daglige tilsynet med salget.

3.1.1.5 Salgsstart

Departementet antar at det kan være hensiktsmessig at virksomhetene registrerer dato for salgsstart, dvs. når salget starter. Det er opp til virksomheten å registrere salgsstedet, og departementet har foreslått at registrering må skje seneste 14 dager før salget starter, se punkt 3.1.5. Dette innebærer at salgsstart ikke kan utledes av registreringsdato, og departementet antar at det kan være behov for tilsynsmyndighetene at dato for salgsstart oppgis, slik at de vet når de kan starte tilsynet. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er nødvendig at det opplyses om salgsstart, se forslag til § 7, første ledd punkt 6.

3.1.1.6 Salgsperiode ved midlertidig salg

Plikten til å registrere seg skal omfatte alle stedlige utsalg, også midlertidige salgssteder og salgssteder som kun selger deler av året.

Midlertidig salg kan omfatte en rekke forskjellige steder og tider. Det kan være festivaler, messer, handelsdager eller lignende. I tillegg kommer salgssteder som av ulike grunner kun er åpne deler av året, f.eks. strandkiosker som bare har åpent i sommersesongen. For slike steder mener departementet at salgsperioden må registreres.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om salgssteder som kun selger deler av året bør ha en løpende registrering, som ikke slettes med behov for ny registrering året etter. Siden registrering og salg av tobakksvarer mv. ikke avhenger av godkjenning og det ikke fattes noe vedtak om salgsperiode som begrenser når salget kan skje, og sesongen for

strandkiosker og lignende uansett kan variere med for eksempel værforhold, anses det ikke å være større gevinst for tilsynsmyndigheten knyttet til egne opplysninger om dette. Det kan imidlertid stille seg annerledes for salg som begrenser seg til dager og knytter seg til en spesiell hendelse eller et arrangement. Selv om slike arrangementer kan holdes årlig, må tilsynsmyndigheten ha oversikt over når salget skal skje, slik at de gis mulighet til å føre tilsyn. Departementet mener derfor at løpende salg som kan skje i deler av året og som ikke er konkret avgrenset i tid bør registreres som vanlig salgssted og ikke midlertidig, mens salg som er knyttet til avgrensede hendelser eller arrangementer bør registreres som midlertidig salg. Dersom høringsinstansene er enig i dette, ber departementet om innspill på om det bør settes en grense for hva som skal anses som spesiell hendelse eller arrangement, f.eks. at salg som finner sted i mindre enn 30 dager årlig skal anses som midlertidig salg.

Departementet foreslår at det fastsettes at det skal oppgis salgsperiode ved midlertidig salg, se forslag til § 7, første ledd punkt 7.

3.1.1.7 Hva slags tobakksvarer som selges

Departementet mener at det også bør registreres hva slags varer som selges. Dette vil gjøre det lettere for tilsynsmyndighetene å planlegge kontrollen da det vil kunne variere hva som skal kontrolleres ut fra hvilke produkter som selges. Videre vil det være mulig å få en oversikt over næringen. Departementet mener type varer kan deles inn i kategoriene

- tobakksvarer,
- e-sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere samt
- urtebaserte røykeprodukter.

Departementet foreslår at dette fastsettes i § 7, første ledd punkt 5.

Departementet ber om innspill på om de foreslåtte kategoriinndelingene anses hensiktsmessige og dekkende. Dersom det skulle dukke opp andre aktuelle produktkategorier i fremtiden, kan de legges til i registeret på et senere tidspunkt.

3.1.1.8 Størrelse på salgsstedet

Oslo kommune foreslo i sitt høringssvar til lovhøringen at det bør opplyses om størrelse på lokalet. Et lignende krav finnes i alkoholloven, hvor en bevilling gis for et definert og avgrenset areal, jf. alkoholloven § 4-2 annet ledd. Departementet kan ikke se at det er nødvendig å kreve opplysninger om salgsstedets størrelse. Selv om det ut fra tilsynshensyn kan være av interesse å vite i hvilket område salget foregår, er problemstillinger som medbrakt alkoholholdig drikk og konsum i salgslokalet som er relevante etter alkoholloven, ikke relevante her. Samtidig er det behov for å gjøre registreringen og vedlikeholdet av registrerte opplysninger så enkelt som mulig. Departementet foreslår derfor på nåværende tidspunkt ikke at det skal gis opplysninger om lokalets størrelse.

3.1.1.9 Åpningstider

Enkelte høringsinstanser foreslo i lovhøringen at registeret burde inneholde opplysninger om åpningstider. Departementet ser at informasjon om åpningstider kan være relevante

opplysninger i forbindelse med tilsyn, særlig for vurderingen av når tilsynet skal finne sted. På den annen side oppstiller tobakksskadeloven ingen salgstidsbegrensninger og åpningstidene til butikker og kiosker til kunne variere i løpet av året. Samtidig mener departementet at det er viktig å begrense antallet opplysninger, og dermed arbeidet det innebærer for virksomhetene å skulle registrere og oppdatere opplysningene. I og med at det ikke skal kontrolleres om salget foregår innenfor gitte tidspunkter, at åpningstidene kan variere og at det er behov for å gjøre registeret så enkelt og lite byråkratisk som mulig, foreslår departementet ikke å forskriftsfeste at registeret skal inneholde opplysninger om åpningstider.

3.1.2 Hvilke opplysninger som skal registreres av grossister

Registreringsplikten omfatter også grossistledet, jf. tobakksskadeloven § 6. Dette medfører at alt salg som skjer i Norge skjer mellom registrerte grossister og detaljister eller fra registrerte detaljister til forbruker, og dermed at alt salg er gjenstand for tilsyn. Som for detaljistene, er det også for grossistene gitt hjemmel for at departementet kan gi nærmere bestemmelser om registreringen.

Formålet med at også grossistene skal registrere seg, er at Helsedirektoratet skal få oversikt over hvilke grossister som finnes og som det skal føres tilsyn med, og at salgsstedene skal kunne sjekke at grossisten de kjøper tobakkssvarer mv. fra er registrert.

Departementet foreslår at grossistene ved registrering må oppgi navn på virksomheten, organisasjonsnummer, adresse og hvilke varekategorier de selger, se forslag til § 8. Videre foreslås at grossisten må oppgi navn på en kontaktperson, et telefonnummer og en e-postadresse, på samme måte som salgsstedene. Departementet foreslår også at det registreres næringskode, slik at tilsynsmyndighetene får en oversikt over hva slags steder de skal føre tilsyn med.

Helsedirektoratet kan ha behov for informasjon i form av adresse for varelageret, slik at det kan føres uanmeldte tilsyn på disse stedene. På den annen side vil Helsedirektoratets tilsyn primært være et dokumenttilsyn, blant annet kontroll av regnskap for å kontrollere om grossist har solgt tobakkssvarer mv. til salgssteder som ikke er registrert i registeret. Departementet antar at eventuelle behov for stedlig tilsyn følges opp med at det avtales åpen kontroll. Etter forslag til endringer i tobakksskadeloven § 35 kan direktoratet kreve tilgang til varelager, herunder opplysninger om adresse for varelager, ved behov for dette. Departementet foreslår derfor ikke at grossistene må registrere adresse for sine varelagre i tobakkssalgregisteret. Dersom det på et senere tidspunkt viser seg at det er et behov for at adresse for varelager er registrert, vil departementet foreslå endringer i forskriften.

3.1.3 Plikt til å oppdatere opplysningene

Det ble i lovhøringen foreslått å lovfeste at registrert informasjon skulle oppdateres uten ugrunnet opphold ved endringer. I Prop. 109 L (2016-2017) konkluderte departementet med at dette ikke burde fastsettes direkte i loven, men vurderes fastsatt i forskrift. Helsedirektoratet uttalte i sin høringsuttalelse at formuleringen "uten ugrunnet opphold" bør vurderes endret til "innen tre dager". Oslo kommune uttalte at begrepet "uten

ugrunnet opphold" gir liten veiledning og viste til alkoholloven § 10-1, som fastsetter at det i de tilfeller hvor det drives på tidligere eiers bevilling skal søkes om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager.

I den grad det er hensiktsmessig og teknisk mulig, vil det legges opp til en teknisk løsning hvor registeret henter og oppdaterer opplysninger fra Enhetsregisteret, slik at oppdatering av opplysninger som også er registrert der, skjer automatisk. Det vil imidlertid være en del opplysninger som ikke hentes fra Enhetsregisteret, f.eks. kontaktopplysninger.

For å sikre at registeret og ordningen, inkludert tilsynet, fungerer optimalt, er det viktig at registeret inneholder oppdaterte og korrekte opplysninger. Etter departementets syn bør derfor plikt til å oppdatere opplysningene forskriftsfestes. Departementet deler Helsedirektoratets syn på at «uten ugrunnet opphold» gir liten veiledning. En så generell bestemmelse kan åpne opp for svært ulike tolkninger. Det kan også anføres at «uten ugrunnet opphold» er et strengt krav der det dreier seg om opplysninger som ikke er avgjørende for om salg er tillatt eller ikke. Departementet forslår derfor at fristen settes til 30 dager etter endringen.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår på denne bakgrunn at registrerte virksomheter og grossister plikter å oppdatere opplysninger innen 30 dager, se forslag til § 9.

3.1.4 Unntak fra registreringsplikten

3.1.4.1 Unntak for salg på petroleumsvirksomhet til havs

I forbindelse med lovhøringen uttalte Petroleumstilsynet at:

«Av oversendelsesbrevet framkommer det at «Det primære formålet med forslagene er å sikre bedre etterlevelse av bestemmelser i tobakksskadeloven, særlig forbudet mot salg til personer under 18 år.» Når det gjelder petroleumsvirksomhet til havs, er det allerede satt en minstealder i rammeforskriften § 36: «Arbeidstakere som deltar i petroleumsvirksomheten til havs etter denne forskriften, skal ha fylt 18 år når de tiltrer arbeidet.» Vår vurdering er derfor at de foreslåtte tiltakene derfor ikke vil være egnet for å nå formålet på disse utsalgsstedene.»

Departementet støtter Petroleumstilsynet i at hovedformålet med ordningen ikke vil være relevant ved petroleumsvirksomhet til havs, og foreslår derfor at slik virksomhet unntas fra registrerings- og tilsynsordningen. Dette innebærer at kommunene ikke vil få tilsynsansvar, siden kommunene kun skal føre tilsyn med registrerte salgssteder. At utvalg ved slik virksomhet ikke registrerer seg, får ikke betydning for øvrig tilsyn etter tobakksskadeloven, f.eks. vil Helsedirektoratet fortsatt kunne føre tilsyn med at reklamebestemmelsene overholdes.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår på denne bakgrunn at salg av tobakkvarer mv. på petroleumsvirksomhet til havs ikke krever registrering, se forslag til § 10 første ledd.

3.1.4.2 Særlige tilpasninger for salg til forbruker på Svalbard

I Prop. 55 L (2012-2013) hvor det ble foreslått endringer i tobakksskadeloven for å innføre en bevillingsordning for salg av tobakk, ble det foreslått særlige tilpasninger for Svalbard. Tobakksskadeloven gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Det ble foreslått at

bevillingsordningen skulle gjøres gjeldende for Longyearbyen, men ikke for de øvrige bosetningene og Jan Mayen. Bakgrunnen for dette var at selv om det omsettes tobakk der, er samfunnene i Ny-Ålesund, Hopen, Bjørnøya, Hornsund, Svea og Jan Mayen rene arbeidssamfunn med kun voksne personer, og dermed organisert på en måte som ut fra formålet med ordningen ikke tilsa at det er nødvendig med egne salgsbevillinger i Ny-Ålesund, Hopen, Bjørnøya, Hornsund, Svea og Jan Mayen. Også Barentsburg ble foreslått unntatt.

Helse- og omsorgsdepartementet antar at det fortsatt vil være hensiktsmessig at salg av tobakkvarer mv. i disse samfunnene unntas fra registreringsplikten, jf. forslag til § 10 andre ledd. Dersom det på et senere tidspunkt skulle bli behov for å innføre registreringsplikt og tilsyn med salget, kan dette gjøres gjennom forskriftsendring.

3.1.4.3 Unntak fra plikten til å registrere seg som grossist

Departementet uttalte i Prop. 109 L (2016-2017) at det i noen tilfeller kan være behov for å gjøre unntak fra plikten til å registrere seg som grossist. Som det fremgår av lovendringene vil engrossalg, dvs. salg som ikke skjer til forbruker, jf. definisjonen av engrossalg i tobakksskadelovens § 2 niende ledd, kreve registrering som grossist. Dette innebærer at dersom et salgssted ønsker å selge til et annet salgsstedet krever dette at salgsstedet først registrer seg som grossist.

Det kan imidlertid tenkes tilfeller hvor et registrert salgssted av ulike grunner får behov for å selge tobakksvarebeholdningen til andre salgssteder eller grossister. Dette vil f.eks. være tilfelle dersom salgsstedet skal opphøre, for eksempel fordi det er opprettet konkursbo eller dødsbo eller salgsstedet ikke lenger ønsker å selge slike produkter til forbruker, og varene ikke innen rimelig tid vil kunne selges ut til forbruker. Etter departementets syn bør konkurs- og dødsbo kunne fortsette salg av tobakkvarer mv. uten ny registrering, se nedenfor under kapittel 3.1.6. Dette innebærer likevel ikke at et salgssted kan selge ut tobakkvarer mv. til andre enn forbruker uten å være registrert som grossist. I disse tilfellene anser departementet at det kan være behov for å få omsatt tobakksvarene lovlig til andre salgssteder og grossister, og at dette kan gjøres gjennom å fastsette et unntak fra registreringsplikten som grossist i enkelttilfeller.

Et slikt unntak kan kun være ment for enkelttilfeller hvor salg til forbruker skal opphøre og hvor det er et behov for å få omsatt resterende varer. Dersom salget til forbruker ikke skal opphøre, og salg til andre salgssteder eller grossister derfor kan skje flere ganger, må virksomheten registrere seg som grossist. Det er mulig å være registrert som detaljist og grossist samtidig.

Et slikt unntak kan utformes på ulike måter. Et alternativ er en meldeordning til Helsedirektoratet, hvor direktoratet legger informasjonen inn i registeret, slik at salgsstedet lovlig kan selge til andre salgssteder og grossister. Et annet alternativ er en søknadsordning hvor salgsstedet kan søke Helsedirektoratet om midlertidig rett til engrossalg av tobakkvarer mv. Departementet mener imidlertid at en søknadsordning vil være unødvendig omfattende og bryte med ordningen, da det ellers ikke stilles krav om søknad, kun registrering. Et tredje alternativ er at slikt salg registreres som midlertidig engrossalg, eventuelt med en begrensning på hvor lenge salgsperioden kan vare, og hvor

det gis unntak fra bestemmelsene om tilsyns- og registeravgiftene. Et siste alternativ er å ikke gi noe unntak, slik at salget krever registrering som grossist på lik linje med annet engrossalg.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er behov for et unntak fra registreringsplikten for grossister og hvordan et slikt unntak bør utformes. Departementet ber også om høringsinstansenes syn på om det er andre tilfeller som eventuelt burde omfattes av unntaket.

3.1.5 Frist for registrering

Departementet mener at det er viktig at registrering skjer før salget starter. Det er først og fremst hensynet til å kunne planlegge og føre tilsyn som tilsier at registrering bør skje en viss tid før salgsstart. Dette er særlig viktig i de tilfeller det er snakk om midlertidig salg. Departementet foreslår at fristen til å registre seg settes til 14 dager før salget starter, se forslag til § 11.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om dette er tilstrekkelig tid fra registrering til salgsstart og om det er vektige motargumenter mot en slik frist.

3.1.6 Bortfall og sletting

3.1.6.1 Innledning

En rekke endringer ved virksomheten, f.eks. eierskifter, konkurs og endring av selskapsstruktur, kan få betydning for ulike rettigheter og kreve endringer i registreringer. Også når det gjelder tobakkssalgsregisteret må det vurderes om slike endringer får konsekvenser for registreringen.

3.1.6.2 Opphør

Opphør og avvikling av virksomhet skal meldes Brønnøysundregistrene. I utgangspunktet vil opphør av virksomhet etter departementets syn automatisk medføre at retten til å selge tobakk faller bort, da registreringen ikke lenger kan knyttes til en juridisk person eller et enkeltpersonforetak. Departementet antar at alle som registrer seg i tobakkssalgsregisteret også vil være registrert i Enhetsregisteret, og at melding om opphør og avvikling av virksomheten derfor blir meldt inn dit. Tobakkssalgsregisteret vil kunne oppdateres automatisk, slik at registreringen blir slettet. Departementet foreslår derfor ikke at det forskriftsfestes plikt til å slette registrering i disse tilfellene, men at dette følger automatisk av opphøret, se forslag til § 12 første ledd. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på om det vil være tilfeller hvor salgssteder og grossister som selger tobakksvarer mv., ikke er registret i Enhetsregisteret.

3.1.6.3 Overdragelse, død og konkurs

Overdragelse, død og konkurs medfører etter alkoholloven bortfall av bevillingen, men med mulighet for videre drift ved overdragelse og for dødsbo i en overgangsperiode, mens konkursbo kan overdra alkoholholdig drikk som inngår i boet til bevillingshavere i perioden fram til endelig avslutning av bobehandlingen.

Overdragelse, død og konkurs bør etter departementets syn ikke medføre at en registrering i tobakkssalgsregisteret faller bort eller slettes. Ordningen er en ren registreringsordning som skal bidra til å gi en oversikt over hvilke salgssteder og grossister som finnes. Dermed er det etter departementets syn ikke behov for ny registrering ved overdragelse av virksomhet, eller for dødsbo eller konkursbo. Formålet med registeret er først og fremst å gi en oversikt over salgssteder og grossister, og det skal ikke foretas noen vurdering avandel av personene tilknyttet virksomheten, eller andre elementer som vurderes i forbindelse med en salgs- eller skjenkebevilling.

Overdragelse, død eller konkurs kan imidlertid medføre at virksomheten plikter å oppdatere opplysningene, f.eks. kontaktinformasjon, i registeret, se nærmere under kapittel 3.1.3.

3.1.6.4 Andre endringer

Det kan stilles spørsmål ved om enkelte endringer ved virksomheten eller salgsstedet vil være av en slik karakter at registreringen bør falle bort og at det dermed kreves ny registrering før salget fortsetter. I Prop. 109 L (2016-2017) ble det lagt til grunn at nytt organisasjonsnummer og adresseendring er opplysninger som medfører store endringer, og hvor det derfor bør kreves ny registrering.

Behovet for å ha et oppdatert register og muligheten for kommunene til å bli informert av registeret ved store endringer knyttet til organiseringen og lokaliseringen, kan tilsi at slike endringer krever ny registrering. Særlig vil dette kunne være tilfelle dersom en endring i selskapsstruktur fører til endring av hvilke produkter som selges eller om endringen fører til at tilsynet bør samkjøres med kontroll av bevilling etter alkoholloven. Videre vil det, dersom det foreligger tilfeller hvor en underenhet eller et salgssted er registrert manuelt og stedet endrer adresse, være behov for å registrere salgsstedet på nytt.

Samtidig kan det stilles spørsmål ved om det er hensiktsmessig å konkludere med at disse endringene medfører at registreringen faller bort med påfølgende krav om ny registrering. På bakgrunn av at det er snakk om en ren registreringsordning som ikke krever godkjenning, at disse opplysningene i stor grad kan oppdateres automatisk fra Enhetsregisteret og at de registrerte plikter å oppdatere opplysningene i registeret, foreslår departementet likevel ikke på det nåværende tidspunkt at slike endringer medfører at registrering faller bort og at det kreves ny registrering for å fortsette salget. Dersom hensynet til et velfungerende tilsyn eller behovet for å sikre at registeret er oppdatert skulle vise seg å bli behov for en slik løsning, vil departementet kunne foreslå en slik endring på et senere tidspunkt.

3.1.6.5 Sletting

Det kan tenkes flere tilfeller hvor det er behov for å foreta sletting av registrerte detaljister og grossister.

Først og fremst kan det oppstå situasjoner hvor den registrerte virksomheten ønsker å stanse salget av tobakksvarer mv., selv om virksomheten som sådan ikke opphører. I slike tilfeller er det viktig av hensyn til virksomheten at registreringen slettes slik at plikten til å betale avgift faller bort. Videre er det viktig for tilsynsmyndigheten å vite hvilke steder

som selger slike varer og som det dermed skal føres tilsyn med, og for andre salgssteder og grossister å kunne forholde seg til en oppdatert oversikt over salgssteder og grossister det kan selges til og kjøpes fra.

Departementet foreslår at salgssteder og grossister som ikke lenger skal selge tobakksvarer mv. plikter å slette registreringen, se forslag til § 12 andre ledd.

Plikten til å slette registrering vil ikke omfatte midlertidige salgssteder. For disse salgsstedene skal det registreres salgsperiode og registreringen vil automatisk slettes når perioden utløper.

Det kan oppstå tilfeller der virksomheten ikke selv klarer å slette registreringen eller der det oppdages at registreringer åpenbart er inaktive. Departementet mener derfor at Helsedirektoratet bør ha hjemmel til å slette registreringer som åpenbart er feilregistreringer, inaktive eller på forespørsel fra virksomheten. Etter departementets syn vil sletting i disse tilfellene ikke være enkeltvedtak som kan påklages, i og med at heller ikke registreringen i seg selv er et enkeltvedtak og virksomheten uansett kan registrere seg på nytt når som helst.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at bestemmelser om sletting i tråd med ovennevnte tas inn i forskrift, se forslag til § 12 tredje og fjerde ledd.

3.1.7 Registrering av salgsforbud

Etter de vedtatte lovendringene kan tilsynsmyndigheten ilegge salgsforbud ved overtredelser av bestemte bestemmelser i tobakksskadeloven, se loven § 9. Det blir dermed et spørsmål om ilagte reaksjoner av denne typen skal registreres i registeret.

Departementet uttalte i Prop. 109 L (2016-2017) at det, i og med at det ikke foreslås en plikt for salgssteder og grossister til å sjekke om den de kjøper fra eller selger til har blitt ilagt salgsforbud, ikke vil foreslå å lovregulere at salgsforbud skal registreres i registeret, men at dette vil bli vurdert nærmere i forbindelse med utarbeidelsen av forskriftsbestemmelsene.

Departementet antar at det ikke er behov for å føre salgsforbud inn i registeret, fordi det ikke er forbud mot at salgssteder kjøper fra grossister som har salgsforbud eller mot at grossister selger til salgssteder som har salgsforbud. Forbudet er kun relevant for den det gjelder for, og for tilsynsmyndigheten. Sistnevnte må legges til grunn å ha oversikt over ilagte salgsforbud, da disse vil være av relativt kort varighet. Departementet antar videre at tobakksskadeloven § 39 om opplysninger til statistiske formål mv. gir tilstrekkelig hjemmel til å innhente opplysninger om ilagte salgsforbud dersom det er ønskelig å få en oversikt over ilagte salgsforbud på kommune- og landsbasis, jf. nærmere omtale i punkt 3.10 nedenfor.

Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på om salgsforbud bør føres inn i registeret, og dersom det skal føres inn, hvem som skal være ansvarlig for å legge informasjonen inn i registeret.

3.2 Forslag til bestemmelser om internkontroll

3.2.1 Innledning

Detaljister plikter å føre internkontroll med salget av tobakksvarer mv., se tobakksskadeloven § 5.

Departementet ba i lovhøringen om høringsinstansenes innspill på hvilke rutiner for internkontroll som anses hensiktsmessige. Det ble særlig bedt om innspill på om det bør innføres krav om aldersgrense for legitimasjon og til former for opplæring.

En rekke høringsinstanser uttalte seg om internkontrollkravet. Ingen høringsinstanser uttalte at det ikke bør innføres krav om internkontroll.

Helse- og omsorgsdepartementet skisserte i Prop. 109 L (2016–2017) at bestemmelsene om internkontroll først og fremst skal sørge for at virksomhetene har rutiner og systemer på plass for å sikre at salget skjer i tråd med lovgivningen.

Departementet uttalte:

«Selv om flere høringsinstanser har tatt til orde for mer detaljerte internkontrollkrav enn det som f.eks. følger av alkoholoven, mener departementet at det er mest hensiktsmessig å utforme internkontrollkravet etter modell av internkontrollkravene i alkoholoven og næringsmiddelovgivningen. Dette skyldes først og fremst den store variasjonen av salgssteder, både når det gjelder størrelse, organisering og fordeling av ansvar. Det bør etter departementets syn være opp til virksomheten å utarbeide et system som ivaretar internkontrollkravene og som er tilpasset virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.»

Departementet konkluderte også med at det ikke vil foreslå å forskriftsfeste krav om aldersgrense for kontroll av legitimasjon og krav til former for opplæring.

Etter departementets syn bør forskriftsbestemmelsene om internkontroll utformes etter modell av alkohol- og næringsmiddelovgivningen. Kravene til internkontroll er fastsatt i henholdsvis alkoholforskriften kapittel 8 og i forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen. Store deler av bestemmelsenes innhold og ordlyd er like i de to regelverkene.

Formålet med internkontroll er å sikre at tobakksskadelovens bestemmelser og bestemmelser fastsatt med hjemmel i denne, overholdes. Internkontrollen skal bidra til at de ansatte er kjent med regelverket, at det finnes rutiner for å sikre at salget skjer på lovlig vis og for å hindre brudd på regelverket og at det finnes et system for å følge opp eventuelle brudd på regelverket.

De foreslåtte bestemmelsene om internkontroll er basert på alkoholforskriftens bestemmelser om interkontroll så langt de passer. Det vil etter departementets syn være hensiktsmessig at de to regelverkene er så likelydende som mulig, da dette vil forenkle arbeidet med internkontroll for virksomheter som også har bevilling for salg eller skjenking av alkohol, og gjøre det mulig å samkjøre internkontrollen. Videre vil kommunene være godt kjent med å føre tilsyn med internkontroll etter alkoholovgivningen.

3.2.2 Plikt til å ha internkontroll

Internkontroll er systemer og rutiner som skal bidra til at salgsstedet overholder regelverket for salg av tobakkssvarer mv.

Departementet mener at plikten til å innføre og føre internkontroll med salget av tobakkssvarer mv. bør omfatte alle registrerte salgssteder. Dette innebærer at internkontrollen knyttes til salgsstedet.

Departementet foreslår at plikten til å innføre og utøve internkontroll fastsettes i § 13.

3.2.3 Definisjoner

For å sikre et klart regelverk foreslår departementet at definisjonen av internkontroll fastsettes i forskrift, tilsvarende § 3 i forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen.

Internkontroll er i forskriften om internkontroll for næringsmiddelovgivningen definert som systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i næringsmiddelovgivningen. Tilsvarende definisjon er tatt inn for internkontroll i alkoholforskriften, jf. § 8-2. Departementet mener at denne definisjonen fungerer godt og foreslår en tilsvarende definisjon for internkontroll etter tobakksskadelovgivningen, se forslag til § 14.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er hensiktsmessig å definere også rutine og avvik, slik det er gjort i forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen § 3, punktene 3 og 4.

3.2.4 Internkontrollens innhold

Departementet foreslår at det er den som er ansvarlig for salgsstedet som skal sørge for at internkontroll innføres og utøves. Det er viktig at alle ansatte som deltar i salg av tobakkssvarer mv., er kjent med og oppfyller kravene i internkontrollen.

Salgsstedene vil være svært forskjellige både når det gjelder størrelse, organisering, antall ansatte, åpningstider, vareutvalg og beliggenhet. Beliggenhet i nærheten av en ungdomsskole kan for eksempel føre til høyere risiko for salg til personer under 18 år.

Det er etter departementets syn viktig å fastsette at internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde tobakksskadelovgivningen. Dette er også fastsatt i alkoholforskriften, jf. § 8-3 første ledd, og i forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen § 5.

For at det skal være mulig å føre tilsyn med internkontrollkravet foreslår departementet å forskriftsfeste at internkontrollen skal dokumenteres. Etter forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen § 4 tredje og fjerde ledd skal internkontroll dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av

virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. I fjerde ledd er det fastsatt nærmere krav til hva den skriftlige dokumentasjonen minst skal omfatte. Etter alkoholforskriften § 8-3 første ledd, tredje og fjerde punktum skal internkontrollen dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten, men det er ikke fastsatt nærmere krav til hva dokumentasjonen minst skal omfatte. Departementet mener det vil være hensiktsmessig å fastsette at internkontrollen skal dokumenteres skriftlig. Dokumentasjonskravet bør være tilpasset virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold siden virksomhetene det dreier seg om vil være svært forskjellige, og omfatte alt fra kiosker til dagligvareforretninger og serveringssteder. Departementet ber videre om høringsinstansenes innspill på om det bør forskriftsfeste nærmere krav til hva som skal dokumenteres skriftlig.

Alkoholforskriften § 8-3 presiserer at internkontroll innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten, sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll og ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt. Videre skal den/de ansvarlige ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten, ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik og foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Det er etter departementets syn hensiktsmessig å ta inn tilsvarende presiseringer også for internkontroll etter tobakksskadelovgivningen. Opplistingen gir en konkret og god gjennomgang over hva som kreves for å kunne si at man har internkontroll på plass.

Departementet foreslår at bestemmelser om innholdet i internkontrollen fastsettes i tråd med ovennevnte, se forslag til § 15.

3.3 Forslag til bestemmelser om tilsyn

Lovendringene, jf. Prop. 109 L (2016-2017), innebærer at kommunene skal føre tilsyn med stedlig salg av tobakkssvarer mv. til forbrukere. Sysselmannen skal føre tilsyn med stedlig salg på Svalbard, og kan delegere tilsynsansvaret til Longyearbyen lokalstyre. Tilsynet skal omfatte tobakksskadeloven §§ 4, 5, 9, 17 til 24, 30 til 33, 34 a, 34 d og 42, og forskrifter gitt i medhold av disse. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om tilsynet og utøvelsen av tilsynet. I proposisjonen ble det forutsatt at departementet ville vurdere nærmere forskriftsbestemmelser om tilsyn skal være åpent eller anonymt og om tilsynsfrekvens.

Videre er det gitt en forskriftshjemmel som gir departementet mulighet til å fastsette at Helsedirektoratet skal føre tilsyn med enkelte typer salgssteder (i tillegg til tilsyn med grossistene).

Departementet foreslår at forskriftsbestemmelsene om tilsyn av salg av tobakksvarer mv. til forbruker så langt som mulig utformes likt alkoholforskriftens bestemmelser om kontroll, jf. alkoholforskriften kapittel 9. Det er lagt opp til at tilsyn med salg av tobakksvarer mv. og kontroll av bevillinger etter alkoholoven skal kunne samkjøres, og det er da hensiktsmessig at de to regelverkene er så like som mulig. I tillegg vil kommunene være godt kjent med alkoholforskriftens bestemmelser om kontroll.

3.3.1 Fastsettelse av kommunens ansvar

Departementet foreslår at kommunenes tilsynsansvar presiseres i en egen forskriftsbestemmelse, se forslag til § 16.

Videre foreslås det at det presiseres at kommunen har ansvar for at den som skal foreta tilsynet har fått nødvendig opplæring til å ivareta sine oppgaver, se forslag til § 17. Det er nødvendig for å sikre et forsvarlig og tilstrekkelig tilsyn at den eller de som skal gjennomføre tilsynet har tilstrekkelig kunnskap om regelverket, hvordan tilsyn skal utføres og hvordan det skal følges opp, f.eks. rapportskriving. I og med at det er opp til kommunen hvem som skal føre tilsyn og hvordan det skal gjennomføres foreslår departementet ikke å forskriftsfeste nærmere hva som ligger i denne plikten.

3.3.2 Særlige momenter som skal kontrolleres

Tilsynsplikten omfatter tilsyn med at tobakksskadeloven §§ 4, 5, 9, 17 til 24, 30 til 33, 34 a, 34 d og 42, og forskrifter gitt i medhold av disse, overholdes. Det er likevel noen av disse bestemmelsene som er særlig viktige og som alltid bør prioriteres. Dette gjelder først og fremst tobakksskadelovens § 17 om aldersgrenser. Registrerings- og tilsynsordningen er særlig begrunnet i ønsket om å hindre salg av tobakksvarer til mindreårige. Videre mener departementet at internkontrollkravet er sentralt for å oppnå økt overholdelse av tobakksskadelovgivningen, og at tilsynet med at internkontroll er utarbeidet og implementert derfor bør være en sentral del av tilsynet. Det kan også være andre bestemmelser det er relevant å nevne særskilt, f. eks. forbudet mot selvbetjening, forbudet mot rabatt og gratis utdeling, reklameforbudet, oppstillingsforbudet og merkekravene, herunder helseadvarsler og krav til standardisert utforming. Departementet foreslår at dette fastsettes i forskriften, se forslag til § 18. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er andre av bestemmelsene det skal føres tilsyn med som også bør nevnes, eller om det i stedet for den tredelingen som forslaget innebærer (1) særlig omfatte, 2) andre viktige kontrolltemaer, 3) øvrige bestemmelser), kun bør foretas en todeling, slik som etter alkohollovgivningen.

3.3.3 Selve tilsynet og tilsynsfrekvens

Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift at tilsynet kan foregå åpent eller anonymt. Dette innebærer at tilsynet kan være varslet eller at kommunen informerer om tilsynet i det det avsluttes. Departementet foreslår at den som utfører tilsynet alltid skal presentere seg for den som er ansvarlig på salgsstedet i det tilsynet avsluttes, for muntlig

å redegjøre for sitt inntrykk av stedet, se forslag til § 19. Bestemmelsen tilsvarer i all hovedsak alkoholforskriften § 9-5.

Departementet mener det også bør forskriftsfestes at det skal sendes skriftlig rapport til salgsstedet etter tilsynet, se forslag til § 20. Forslaget tilsvarer i all hovedsak alkoholforskriften § 9-6 første ledd, og skal ivareta virksomhetenes behov for kontradiksjon. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om rapport for tilsyn av salgssted skal sendes til salgsstedet eller virksomheten, eventuelt til e-postadressen oppgitt under kontaktopplysninger.

Departementet ber også om høringsinstansenes syn på om det er behov for en bestemmelse tilsvarende alkoholforskriften § 9-6 annet ledd, om at rapportene skal sendes tilsynsmyndigheten, og eventuelt at salgsstedets uttalelse til rapporten skal følge med.

I lovhøringen ble det foreslått å fastsette tilsynsfrekvens i forskrift, og departementet tok utgangspunkt i ett til to tilsyn per salgssted per år. I Prop. 109 L (2016-2017) uttalte departementet at det ville komme tilbake til spørsmålet om tilsynsfrekvens i forbindelse med utarbeidelse av forskriftene.

Til sammenligning er det i alkoholforskriften § 9-7 fastsatt at salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

Departementet viser til at hensikten med å innføre registrerings- og tilsynsordningen er økt overholdelse av tobakksskadelovgivningen. For å få til dette er det etter departementets syn viktig å sikre et forsvarlig nivå på tilsynsfrekvensen og departementet mener det derfor bør fastsettes minimum antall tilsyn i forskrift. Det bør, som for alkohollovgivningen, være opp til kommunene å vurdere hvor mange tilsyn som er nødvendig utover minimumskravet.

På bakgrunn av høringsinstansenes innspill, for å sikre økt overholdelse av tobakkslovgivningen og viktigheten av å sikre tilstrekkelig tilsyn med en nyopprettet ordning, foreslår departementet at alle salgssteder skal kontrolleres minst en gang årlig og at kommunene skal utføre minst dobbelt så mange tilsyn som de har salgssteder i sin kommune, se forslag til § 21. Et alternativ kan være å fastsette at det skal føres tilsyn med hvert salgssted minst annet hvert år for å gi kommunene større mulighet til å føre et risikobasert tilsyn. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på tilsynsfrekvens.

3.3.4 Tilsyn med enkelte typer salgssteder

For enkelte typer salgssteder framstår det som lite hensiktsmessig at tilsynsplikten legges til kommunene. Dette kan skyldes flere forhold. For eksempel kan det være hensiktsmessig at Helsedirektoratet fører tilsyn med tax free-utsalg på flyplasser, siden de allerede har ansvar for å føre tilsyn med reklameforbudet for alkoholholdig drikk på slike utsalgssteder. Videre vil det i noen tilfeller være snakk om salgssteder, f.eks. skip, som

krysser flere kommunegrenser. På denne bakgrunn er det gitt hjemmel til å fastsette i forskrift at Helsedirektoratet skal føre tilsyn med enkelte typer salgssteder.

Departementet mener at Helsedirektoratet bør føre tilsyn med tax free-utsalg på flyplasser, se forslag til § 23 første ledd. Helsedirektoratet fører allerede tilsyn med at alkohollovens og tobakksskadelovens reklameforbud overholdes. Det er toll- og avgiftsetaten som gir tillatelse til slikt salg. Helsedirektoratet vil ikke kunne trekke tilbake en slik tillatelse, men vil kunne ilegge reaksjoner etter tobakksskadeloven for overtredelser av tobakksskadelovgivning.

Videre mener departementet at det er hensiktsmessig at Helsedirektoratet fører tilsyn med ferjer som er kollektive transportmidler eller cruiseskip dersom disse selger tobakkssvarer fortløpende i mer enn en kommune, se forslag til § 23 andre ledd. Dette vil forenkle situasjonen for ferjene og cruiseskipene da de bare trenger å forholde seg til én tilsynsmyndighet.

Helse- og omsorgsdepartementet ber om høringsinstansenes syn på om det er andre typer salgssteder hvor tilsynet bør tillegges Helsedirektoratet.

3.3.5 Helsedirektoratets tilsyn med grossister

Helsedirektoratet skal føre tilsyn med grossistene og enkelte typer salgssteder. Helsedirektoratets tilsyn med grossistene skiller seg fra tilsynet med salgssteder. Det er ikke salget til forbruker som er gjenstand for tilsyn. Videre er det en rekke av bestemmelsene som omfattes av tilsynet med salgssteder som ikke er aktuelle, f. eks. skal det ikke føres tilsyn med aldersbestemmelsene, oppstillingsforbudet og forbudene mot selvbetjening. Departementet antar at tilsynet med grossistene hovedsakelig vil være dokumenttilsyn, f. eks. for å kontrollere at salget skjer til registrerte grossister, selv om det også kan være behov for stedlig tilsyn.

Helsedirektoratet fører allerede tilsyn med flere ulike aktører og en rekke av tobakksskadelovens bestemmelser, uten at det er regulert i forskrift hvordan tilsynet skal skje.

På denne bakgrunn har departementet ikke foreslått forskriftsbestemmelser om Helsedirektoratets tilsyn.

Det bes om høringsinstansenes syn på om det er behov for tilsvarende bestemmelser for Helsedirektoratet tilsyn med grossistene som for tilsyn med salgssteder, eventuelt andre bestemmelser.

3.4 Tvangsmulkt

Helsedirektoratet har allerede hjemmel til å ilegge tvangsmulkt for overtredelser av bestemmelser i tobakksskadeloven. Etter de siste lovendringene er tilsynsmyndighetene gitt hjemmel til å ilegge tvangsmulkt for overtredelser knyttet til den nye registreringsordningen, og det er gitt hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om

fastsettelse, beregning og innkreving. Det blir spørsmål om det er behov for å fastsette slike forskriftsbestemmelser knyttet til bruk av tvangsmulkt etter den nye ordningen.

I forbindelse med innføringen av adgangen til tvangsmulkt ble de ulike sidene ved tvangsmulkt grundig vurdert, herunder hvilke hensyn det skulle legges vekt på ved utmålingen, se Ot.prp. nr. 42 (2001-2002) Om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader. Departementet fant ikke grunn til å forskriftsfeste hensynene, men uttalte bl.a. at:

«Ved fastsettelse av mulktens størrelse må det ses hen til arten av overtredelsen, den ansvarliges forhold, adressatens økonomiske forhold og hensynet til å opprettholde respekten for regelverket. Tvangsmulkten skal fungere som incitament for etterlevelse av pålegget om retting. Overtrederen vil i mange tilfeller ha økonomiske interesser i å fortsette det ulovlige forhold og kan bli påført kostnader i forbindelse med retting. Kostnadene ved retting og antatt gevinst av den ulovlige reklame bør, der dette er mulig, tillegges vekt ved fastsettelsen av tvangsmulkten. Samtidig må tvangsmulkten ikke være forholdsmessig høy.»

Etter departementets syn bør reglene om tvangsmulkt være så like som mulig for de ulike tilsynsmyndighetene og overfor de ulike virksomhetene det føres tilsyn med.

Departementet viser derfor til Ot.prp. nr. 42 (2001-2002) og de vurderingene som fremgår av denne, og foreslår at de samme vurderingstemaene bør legges til grunn også ved illeggelse av tvangsmulkt etter registrerings- og tilsynsordningen. Departementet kan ikke se at det foreligger hensyn som gjør at tvangsmulkt etter registrerings- og tilsynsordningen skulle kreve særskilt regulering, og foreslår på denne bakgrunn at det ikke fastsettes nærmere bestemmelser om tvangsmulkt på nåværende tidspunkt.

3.5 Forslag til bestemmelser om salgsforbud

Helse- og omsorgsdepartementets uttalte i Prop. 109 L (2016-2017) at salgsforbud bør kunne ilegges i de tilfeller det har skjedd alvorlige brudd på lovgivningen, og det ikke er hensiktsmessig å fatte vedtak om retting og eventuell tvangsmulkt fordi forholdet bør opphøre umiddelbart. Salgsforbud vil gi salgsstedet mulighet til å rette opp forholdet før salget starter opp igjen. For eksempel kan salg til mindreårige, at det ikke er innført internkontroll eller brudd på forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer være av en så alvorlig karakter at kommunen vurderer at salget bør opphøre umiddelbart.

Flere høringsinstanser uttalte at det bør innføres et prikktildelingssystem som etter alkoholloven. I proposisjonen ble det ikke foreslått å innføre et så detaljert system som et prikktildelingssystem på nåværende tidspunkt, men det ble foreslått at departementet skulle få hjemmel til å fastsette forskrifter om salgsforbud, herunder standardiserte reaksjoner, og at departementet skulle vurdere om det er behov for å forskriftsfeste lengden på salgsforbud i forbindelse med høring om forskrifter til ordningen. Hjemmelen ble vedtatt, og det er nå spørsmål om det er behov for å forskriftsfeste slike bestemmelser.

Etter Helse- og omsorgsdepartementets syn vil ilegging av salgsforbud alltid kreve en konkret vurdering av den aktuelle situasjonen. Det skal føres tilsyn med en rekke ulike bestemmelser, og eventuelle regelbrudd vil variere i alvorlighet og omfang.

Departementet ser at det kan være fordeler med å innføre standardiserte reaksjoner. Dette fører til forutberegnelighet, lik praksis på tvers av kommuner og begrenser det kommunale skjønn. På den annen side vil standardiserte perioder for salgsforbud gi mindre rom for fleksibilitet, ikke minst hvor det er avdekket flere reaksjoner av ulik art og alvorlighetsgrad, i tillegg til at tilsynet med tobakksskadelovgivningen er nytt, og det derfor foreligger liten informasjon om hva slags regelbrudd som kan og vil bli avdekket.

Standardisering av perioder for salgsforbud kan utformes på flere måter. En mulighet er å innføre et detaljert prikktildelingssystem som etter alkoholloven. Dette vil si at det fastsettes i forskrift hvor mange prikker en overtredelse skal medføre, og hvor mange prikker som bør føre til salgsforbud. Departementet vil ikke foreslå en så detaljert regulering på nåværende tidspunkt. Det er etter departementets syn hensiktsmessig å først få erfaring med hva kommunene kontrollerer, hva slags brudd som avdekkes og hvordan disse følges opp av salgsstedene, før man eventuelt vurderer å innføre et slikt system.

En annen mulighet er å skissere salgsforbud for enkelte, alvorlige overtredelser som en minstestandard for salgsforbud. For eksempel kan departementet se for seg at et enkelt tilfelle av avdekket salg til mindreårig bør kunne føre til minst to uker salgsforbud, for å sikre at salgsstedet har tilstrekkelig tid til å implementere eller gjenopprette rutiner for å sikre forsvarlig alderskontroll. Dersom det er avdekket brudd til svært unge personer eller gjentatt salg til mindreårige kan det være behov for et lengre salgsforbud. For manglende internkontroll kan det tenkes at det kreves minst to uker salgsforbud, i noen tilfeller lenger, for å sørge for at internkontroll er implementert før salget starter opp igjen. Et annet eksempel vil være brudd på forbudet mot synlig oppstilling, hvor det vil kunne være behov for alt fra en dag til flere uker for å sørge for at det ikke forekommer synlig oppstilling.

En tredje mulighet er å fastsette noen vurderingsmomenter for vurderingen av om salgsforbud skal ilegges, slik det tidligere var gjort i alkoholloven 1-8 annet ledd, som lød:

«Ved vurderingen av om bevillingen bør inndras, og for hvor lenge, kan det blant annet legges vekt på type overtredelse, overtredelsens grovhet, om bevillingshaveren kan klandres for overtredelsen og hva som er gjort for å rette opp forholdet. Det kan også legges vekt på tidligere praktisering av bevillingen.»

I og med at registrerings- og tilsynsordningen er ny, at det finnes liten kunnskap om hva slags type overtredelser som eventuelt vil bli avdekket og at prikktildelingssystemet etter alkoholloven skal evalueres, mener departementet at det ikke bør innføres standardiserte perioder for salgsforbud eller minsteperioder for salgsforbud. Departementet foreslår at det tas inn en bestemmelse om momenter som kan vektlegges når det vurderes om det skal ilegges salgsforbud. Dersom det senere viser seg at det er behov for det, vil departementet vurdere om det skal innføres minsteperioder eller et prikktildelingssystem.

3.6 Forslag til bestemmelser om avgifter

Det er vedtatt at registrerings- og tilsynsordningen skal selvfinansieres gjennom tre ulike avgifter, jf. tobakksskadeloven § 10. Det var i lovhøringen foreslått at det skulle dekkes gjennom gebyrer. Etter Rundskriv R-112/2016 Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering, kan sektoravgifter anvendes til å finansiere fellestiltak overfor en næring eller sektor dersom avgiftene betales av aktører som tilhører eller har en nær tilknytning til sektoren (f.eks. i forbindelse med virksomheten til tilsynsorganer), og det er derfor vedtatt at ordningen skal finansieres gjennom innkreving av avgifter.

For det første kan tilsynsmyndighetene kreve inn en årlig tilsynsavgift fra detaljistene for å dekke omkostningene med tilsynet og tilhørende saksbehandling.

For det andre kan Helsedirektoratet kreve inn en årlig tilsynsavgift fra grossistene for å dekke omkostningene med tilsynet og tilhørende saksbehandling.

For det tredje kan Helsedirektoratet kreve inn en årlig registeravgift for å dekke kostnadene med drift og vedlikehold av selve registeret over salgssteder og grossister. Avgiften – og dermed kostnadene – er foreslått dekket inn på grossistnivå av innkrevingstekniske hensyn.

Det er videre gitt hjemmel for å gi forskriftsbestemmelser om satser for og innbetaling av avgiftene. Hvordan slike bestemmelser skal utformes, drøftes i kapitlet her.

3.6.1 Tilsynsavgift for tilsyn med detaljister

3.6.1.1 Tilsynsavgift for tilsyn med salgssteder

Tilsynsmyndigheten som skal føre tilsyn med stedlig salg av tobakkssvarer mv. til forbruker skal kunne kreve inn en årlig tilsynsavgift fra salgsstedene.

Det var for bevillingsordningen lagt opp til et søknadsgebyr på om lag 2000 kroner og et årlig bevillingsgebyr på om lag 4000–5000 kroner. Bevillingsgebyret var beregnet ut fra tre årlige kontroller, og tok høyde for saksbehandling, selve kontrollen og reisetid.

Folkehelseinstituttet (daværende Sirus) foretok i 2014 en vurdering av gebyrstørrelser, anslag av nytte og kostnader ved en tilsynsordning for salg av tobakkssvarer. I denne ble de årlige kostnadene til kontroll anslått til 4000 kroner per utsalgssted. Beregningen tok utgangspunkt i tre kontroller per utsalgssted. Den baserte seg på at hver kontroll antas å ta en til to timer, og at saksbehandlingen vil kreve et tilsvarende antall timer, dvs. tre timer per kontroll. Oppfølging av internkontrollen ble satt til en time. Totalt ville dette gi ti arbeidstimer per utsalgssted og en gjennomsnittlig årlig kostnad på 4000 kroner per utsalgssted. I lovhøringen skisserte departementet 1–2 tilsyn per salgssted per år og at hvert tilsyn ville ta fem timer, inkludert oppfølging av interkontroll. Ut fra dette ble det anslått at tilsynsordningen ville medføre et årlig gebyr på om lag 2000 kroner per salgssted.

I høringsuttalelsene til lovhøringen uttalte flere kommuner at gebyret var satt for lavt. Oslo kommune uttalte at det ikke i tilstrekkelig grad var tatt høyde for kommunenes ressursbruk, at det foreslåtte gebyret ville dekke kostnadene med selve tilsynet, men ikke

dekke administrative kostnader og at oppstarts- og implementeringskostnader ikke var vurdert i høringen. Flere andre kommuner uttalte at gebyrestimatene var for lave.

På den annen side uttalte Tobakkindustriens Felleskontor og Virke at de forsto behovet for tilsynsgebyr, men at satsene ikke må være så høye – enkeltvis eller kumulativt – at de blir et incentiv for uregistret salg. Virke foreslo et tak for samlet gebyr for kjedetilknyttede utslag og at gebyr for midlertidig utsalg settes etter antall måneder eller dager. Coop uttalte at salgssteder som også selger alkohol ikke bør betale gebyr, og at eventuelle gebyr må settes vesentlig lavere for slike salgssteder enn for steder som kun selger tobakk.

Departementet har forståelse for kommunenes anførsler om at en avgift på 2000 kroner per salgssted per år, trolig ikke vil dekke saksbehandlingen som følger med tilsynet. Departementet har foreslått at kommunen skal utføre to ganger så mange tilsyn som det er salgssteder i kommunen. Dette vil tilsvare seks timer årlig per sted. Departementet har forståelse for at det kreves noe tid til oppfølging av tilsyn, bl.a. oppfølging av internkontrollen, at det skal sendes rapport til salgsstedet og at eventuelle avdekkede regelbrudd skal følges opp, bl.a. gjennom å fatte vedtak og behandle eventuelle klager. Samtidig antar departementet at det i liten grad vil være behov for oppfølging ut over skriving og lesing av rapporter i de tilfeller hvor det ikke avdekkes brudd på lovgivningen. Departementet antar imidlertid at et gjennomsnitt på tre timer oppfølging av tilsyn per salgssted per år er tilstrekkelig. Samlet vil dette gi totalt ni timer per salgssted per år, og en årlig avgift på 3600 kroner.

I høringsnotat av 23. september 2009 om forslag til endringer i alkohollovgivningen, uttalte departementet at de var av den oppfatning at jevnlig oppjustering i tråd med konsumprisindeksen ikke burde fastsettes i forskrift, men at departementet ville legge opp til en mer jevnlig justering av gebyrene i tråd med endringer i konsumprisindeksen. I og med at salgs- og skjenkegebyrsatsene er fastsatt i forskrift, må det foretas en forskriftsendring hver gang gebyrene skal endres. Departementet uttalte at

«en endring av gebyrsatsene kun i tråd med den alminnelige konsumprisutviklingen (inkludert naturlige avrundinger av tallene) er av en slik karakter at den må anses åpenbart unødvendig å sende forslag til slike endringer på høring, jf. fvl. § 37. Departementet kommer derfor normalt ikke til å sende endringer i gebyrsatsene som kun innebærer endringer av satsene i samsvar med konsumprisindeksen, på alminnelig høring.»

Departementet antar at det samme vil gjøre seg gjeldende for tilsyns- og registeravgiftene etter tobakksskadeloven. Departementet foreslår at det ikke forskriftsfestes at avgiftene skal justeres i tråd med konsumprisindeksen, men at departementet vurderer dette jevnlig og at slike endringer vedtas uten høring.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at den årlige tilsynsavgiften for salgssted settes til 3600 kroner, se forslag til § 25. Dersom det viser seg at avgiften er satt for høyt eller for lavt vil departementet foreslå nødvendige justeringer ut over prisjustering.

3.6.1.2 Avgift for midlertidig salg

Departementet mener at det kan være grunn til å fastsette en lavere tilsynsavgift for midlertidig salg. Det kan etter departementets syn fremstå som urimelig at et salgssted som kun driver noen få dager eller uker skal betale samme avgift som et permanent salgssted. Samtidig må avgiften dekke de reelle kostnadene til kommunen. Det må være mulig å gjennomføre ett tilsyn også på de midlertidige salgsstedene, og følge opp tilsynet. Helse- og omsorgsdepartementet antar at det samme antall timer kan legges til grunn per kontroll, dvs. tre timer per tilsyn, hvorav 1-2 timer til selve tilsynet og 1-2 timer til saksbehandling. Samtidig er det ikke gitt at det vil bli ført tilsyn med alle midlertidige salgssteder, da dette først og fremst vil være et risikobasert tilsyn. Videre vil det være behov for etterfølgende saksbehandling. Departementet antar at det i snitt vil være behov for 3 timer til å gjennomføre og følge opp tilsynet med midlertidige salgssteder, og foreslår derfor at tilsynsavgiften for midlertidige salgssteder settes til 1200 kroner, se forslag til § 25 andre ledd.

3.6.2 Tilsynsavgift for tilsyn med grossister

Helsedirektoratet skal etter forslaget kunne kreve inn en årlig tilsynsavgift fra grossistene. Det var i lovhøringen av 1. juli 2016 anslått at dette tilsynet ikke ville medføre store kostnader, i gjennomsnitt anslagsvis 4000 kroner per grossist.

Departementet har ikke foreslått at det skal fastsettes et minimum antall tilsyn med grossistene. Selv om det er viktig at det også føres tilsyn med grossistene, vil dette tilsynet skille seg fra tilsynet med salgssteder. Det vil bl.a. ikke være behov for å føre tilsyn med aldersbestemmelsene, forbudet mot synlig oppstilling og forbudene mot selvbetjening og salg med rabatt. Departementet antar derfor at Helsedirektoratet i større grad vil utføre dokumentkontroll og tilsyn med at grossistene kontrollerer at de kun selger til registrerte salgssteder. I tillegg kan det være aktuelt med stedlig tilsyn basert på risiko og etter tips.

Departementet antar derfor at dokumentkontroll og stedlig tilsyn i snitt vil ligge på 5 timer årlig per grossist, og tilsynsavgiften foreslås på denne bakgrunn fastsatt til 2000 kroner, se forslag til § 26.

3.6.3 Registeravgift

Av innkrevingstekniske hensyn er det besluttet å dekke inn kostnadene til drift av registeret fra grossistleddet. Grossistene pålegges en årlig avgift for å dekke disse utgiftene, og det er lagt til grunn, se Prop. 109 L (2016-2017), at grossistene gjennom prissetting vil kunne fordele kostnadene på sine kunder (salgsstedene).

Helsedirektoratet har anslått kostnadene til den årlige driften av registeret til 2 530 000 kroner.

Det foreligger ingen god oversikt over antall grossister i dag. Et søk i Enhetsregisteret på næringskoden 46.35 Engroshandel med tobakksvarer, gir om lag 30 treff. Denne næringskoden omfatter derimot ikke nødvendigvis alle virksomheter som driver

engroshandel med tobakksvarer. Departementet antar at grossister også kan være registrert under for eksempel næringskode 46.39 Engroshandel med bredt utvalg av nærings- og nytelsesmidler. I tillegg antar departementet at det vil bli flere grossister for e-sigaretter. Det er trolig også enkelte salgssteder som selv importerer varer og dermed vil måtte registrere seg som grossister.

Registeravgiften kan fordeles på grossistene på forskjellige måter. Et alternativ er å fastsette en avgift som fordeles likt på alle grossister. En annen modell er å fordele avgiften basert på omsetningstall. Et tredje alternativ er en blanding av de to, dvs. at det betales en minsteavgift med et påslag basert på omsetning.

Dersom man antar at det finnes 40 grossister, og avgiften skal fordeles flatt på disse, vil den årlige avgiften utgjøre 63 250 kroner. Departementet antar at denne løsningen vil være urimelig for de minste grossistene.

I følge SSB utgjorde i 2013 engroshandel med nærings- og nytelsesmidler 236 milliarder kroner, engroshandel med tobakksvarer utgjorde 10 prosent av dette.¹ SSB opplyser på sine hjemmesider at dette er tall som samles inn annet hvert år, og at tall for 2015 vil foreligge i juli 2017. Avgiften skal dekke de anslåtte utgiftene til Helsedirektoratet og vil utgjøre om lag 0,11 promille av omsetningen i grossistleddet (basert på omsetningstall for 2013). Departementet antar at den enkleste beregningen som også fordeler avgiften mest hensiktsmessig er at grossistene betaler inn en promilleandel av omsetningen, se forslag til § 27, og at avgiften justeres annethvert år basert på tall fra SSB.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvordan avgiften bør beregnes. Departementet foreslår også at det fastsettes at avgiften minimum skal utgjøre 5000 kroner per år, se forslag til § 27 annet ledd.

3.7 Forslag til bestemmelser om forvaltning av registeret

Departementet foreslår at det presiseres i forskriften at det er Helsedirektoratet som skal forvalte registeret, se forslag til § 28. Videre foreslås det at personopplysningsloven gjelder i den grad registeret inneholder personopplysninger, se forslag til § 29. I forlengelsen av dette foreslås det at Helsedirektoratet kan slette og rette feilaktige opplysninger, se forslag til § 28 andre ledd.

Alle opplysningene i registeret vil være offentlig tilgjengelige, og søkbare for allmenheten, se forslag til § 30. Helse- og omsorgsdepartementet kan ikke se at det, på bakgrunn av de opplysninger det er foreslått å registrere, skulle være grunnlag for å unnta opplysninger fra offentligheten.

3.8 Presisering av aldersgrensen

Tobakksskadeloven § 17 fastsetter en aldersgrense på 18 år for kjøp og salg av tobakksvarer mv. Som nevnt ovenfor er det å sikre at aldersgrensen overholdes

¹ <https://www.ssb.no/varehandel-og-tjenesteyting/statistikker/vov/hvert-2-aar>

hovedformålet med registrerings- og tilsynsordningen. Departementet foreslår at aldersgrensen presiseres i § 3 i forskriften, slik at mindreårige heller ikke har anledning til å kjøpe tobakksvarer mv. med fullmakt.

Videre foreslås det at ansatte på salgsstedet bør pålegges en plikt til å be om legitimasjon ved tvil om kjøpers alder. Se forslag til § 3 i forskriftsutkastet. Tilsvarende bestemmelse i alkoholforskriften er § 2-4.

3.9 Automater for tobakksvarer mv.

Tobakksskadeloven § 19 fastsetter et forbud mot salg av tobakksvarer mv. fra selvbetjente automater. Det er likevel tillatt med salg av automatkort i kassen, hvorpå kunden selv kan hente ut varene i en automat i nærheten (typisk Vensafe-løsninger). Departementet har fått spørsmål om i hvilken grad automaten må være plassert i nærheten av kassen og hvor lenge etterpå varen kan hentes ut.

Departementet ser at det kan oppstå grensetilfeller hvor automaten er plassert et godt stykke unna kassen og hvor automatkortet har lang gyldighet. Forbudet mot selvbetjente automater skal blant annet hindre salg til mindreårige. Når automaten er plassert et helt annet sted enn i butikken, vil de ansatte på salgsstedet ikke ha kontroll på hvem som henter ut de aktuelle varene. Departementet anser at den selvbetjente automaten bør være plassert slik at den kontinuerlig er under oppsyn fra de ansatte på salgsstedet. På denne måten vil salgsstedet ha ansvaret for salgsprosessen fra salget av automatkortet i kassen og til varene er hentet ut fra automaten. Se forslag til § 4 i forskriftsutkastet. Vi ber om innspill på om det i tillegg anses nødvendig at automatkortet kun har gyldighet i en begrenset tidsperiode, og i så fall hvor lenge.

3.10 Opplysninger til statistisk bruk

Etter tobakksskadeloven § 39 kan departementet gi forskrifter om plikt for tilsynsmyndigheter og enhver virksomhet eller person som er involvert i produksjon, import, distribusjon eller detaljsalg av tobakksvarer eller relaterte produkter, til å avgi opplysninger til statistiske formål. Ifølge forarbeidene skulle rapporteringsplikten i første omgang gjelde opplysninger om salg av tobakksvarer mv. samt kommunenes forvaltning av tobakksskadeloven.

Departementet har i utkast til § 31 foreslått at Folkehelseinstituttet skal kunne avkreve kommuner, salgssteder og grossister av tobakksvarer mv. nærmere opplysninger. Tilsvarende bestemmelser i alkoholforskriften er §§ 7-3 og 7-4.

Det foreslås at salgssteder og grossister skal kunne avkreves opplysninger om omsetningen av tobakksvarer, tobakksutstyr, tobakksimitasjoner og tobakksurrogater. Salg av tobakksutstyr og tobakksimitasjoner er ikke omfattet av tobakssalgsregisteret, men departementet antar likevel at opplysninger om slikt salg fra salgssteder vil kunne gi et bilde av den totale omsetningen av slike produkter i Norge, noe som kan være nyttig informasjon.

Kommunene vil kunne avkreves opplysninger om deres forvaltning av tobakksskadeloven, herunder om avgifter, tilsyn og reaksjoner på overtredelser. Det understrekes at opplysningene også vil kunne gjelde kommunens forvaltning og håndheving av røyke- og tobakksbruksforbudene i loven.

I alkoholforskriften § 7-2 er det inntatt en bestemmelse om offisiell statistikk. Departementet er usikre på behovet for en tilsvarende bestemmelse for tobakksfeltet og ber spesielt om høringsinstansenes synspunkter og innspill på dette. Se forslag til § 32.

3.11 Overgangsbestemmelser

Det er lagt opp til at ordningen kan være virksam fra 1. januar 2018, dvs. at alle salgssteder og grossister plikter å være registrert fra dette tidspunktet og at tilsynsmyndighetenes plikter trer i kraft på samme tid.

Loven trer i kraft fra 1. juli 2017 med unntak av § 4 tredje ledd, § 6 andre ledd, § 7 første til andre ledd, § 8 første til femte ledd, § 9 første til tredje ledd, § 10 første til fjerde ledd, § 11 og § 35, som trer i kraft 1. januar 2018. Dette innebærer at lovendringene som fastslår at det til forbruker kun er tillatt å selge tobakksvarer og -surrogater som er lovlig importert eller kjøpt fra registrert grossist og at engrossalg bare kan skje til registrerte salgssteder og grossister, bestemmelsene om tilsynsplikt, reaksjonshjemler, klageadgang og avgiftsinnkreving trer i kraft 1. januar 2018. De øvrige bestemmelsene trer i kraft 1. juli 2017.

Det er fastsatt overgangsbestemmelser som slår fast at kravet om å registrere seg etter §§ 4 første og andre ledd og 6 første ledd, skal være oppfylt innen 1. januar 2018 og at kravet om å etablere internkontroll etter § 5 første ledd skal være oppfylt innen 1. januar 2018. Videre er det fastsatt at Helsedirektoratet i forvaltningen av registeret for salg av tobakksvarer og tobakksurrogater etter § 35 a skal legge til rette for at registrering kan skje fra 1. november 2017. Etter departementets syn bør det presiseres at salgsstedene og grossistene kan registrere seg før ordningen som helhet trer i kraft og for å gi virksomhetene tid til å registrere seg før samme dag som plikten til å være registrert inntreffer. Departementet foreslår derfor en overgangsbestemmelse om at registrering kan skje fra 1. november 2017, se forslag til § 33.

4 Presiseringer av reklameforbudet

Helsedirektoratet har spilt inn to forslag til departementet om at reklameregelverket bør klargjøres. Utgangspunktet er at all reklame for tobakksvarer er forbudt, jf. tobakksskadeloven § 22. I forskrift 15. desember 1995 nr. 989 om forbud mot tobakksreklame (reklameforskriften) § 8 er det listet opp unntak fra dette forbudet.

4.1 Utdeling av vareprøver

Reklameforskriften § 8 første ledd nr. 3 fastsetter at det er tillatt med «ren produktinformasjon direkte til videreforhandlere, i nøytral typografisk utforming med svart skrift på hvit bakgrunn uten bruk av illustrasjoner».

Helsedirektoratet har erfart at tobakksprodusenter foretar gratis utdeling av vareprøver på ulike typer bransjearrangementer, hvor en stor gruppe ansatte uten tilknytning til tobakkssalget og også forbrukere av og til deltar.

Gratis utdeling av tobakksvarer mv. til forbrukere er forbudt i henhold til tobakkskadeloven § 20. Slik utdeling omfattes også av reklameforbudet, jf. reklameforskriften § 4 første ledd bokstav b.

Departementet kan i utgangspunktet ikke se noe behov for utdeling av vareprøver av tobakksvarer mv. til salgssteder. Det foreslås derfor at reklameforskriften § 8 første ledd nr. 3 presiseres slik at utdeling av vareprøver ikke er tillatt. Alternativt kan bestemmelsen presiseres slik at det kun er innkjøpere som kan motta vareprøver, ikke enhver ansatt i virksomheten. Departementet anser imidlertid at en slik avgrensning vil være vanskelig å håndheve og åpne for en rekke vanskelige vurderinger i grensetilfeller. Vi ber om høringsinstansenes innspill på hvilken løsning som anses mest hensiktsmessig, og at det redegjøres for hvorfor bransjen ev. har behov for gratis vareprøver av tobakksvarer mv.

4.2 Opphenting av reklame fra internasjonale databaser

I reklameforskriften § 8 første ledd nr. 8 fremgår at det kan gjøres unntak ved «oppheving av reklame for tobakksvarer fra internasjonale databaser og nett, når reklamen ikke kopieres over til database, diskett, papir eller harddisk for videre distribusjon i eller via Norge».

Helsedirektoratet fører tilsyn med at reklameforbudet overholdes, også på internett. Flere aktører har i forbindelse med direktoratets tilsyn påberopt seg unntaksbestemmelsen i § 8 første ledd nr. 8, da de mener at unntaket klart kommer til anvendelse dersom aktøren kun henter opp bilder fra utenlandske servere uten å laste disse ned på sin egen hjemmeside. Helsedirektoratet har imidlertid lagt til grunn at dette unntaket ikke er ment å skulle komme til anvendelse i tilfeller hvor norske aktører selger tobakksvarer på internett med det hovedformålet å selge til norske forbrukere. Nettsidene har norsk tekst og fremstår i en norsk kontekst ved at det ofte vises til norske rettsregler på tobakksområdet. Direktoratet er av den oppfatning at en slik enkel omgåelse av regelverket ikke har vært lovgivers intensjon. Justisdepartementets lovavdeling har i en uttalelse fra 2008 lagt til grunn at unntaket innebærer at en midlertidig nedlastning av tobakksreklame fra hjemmesider på utenlandske servere ikke vil rammes av reklameforbudet. De uttaler imidlertid at det ikke finnes grunnlag for å tolke bestemmelsen dit hen at den legitimerer utleggelse av tobakksreklame rettet mot det norske markedet på utenlandske servere.

Direktoratet viser til at denne unntaksbestemmelsen ble tatt inn i reklameforskriften i 1995. Den teknologiske utviklingen har endret seg betraktelig siden den tid, og det vil være svært enkelt å omgå reklameforbudet dersom enhver norsk aktør skal kunne laste ned bilder fra utenlandske servere for å reklamere for tobakksvarer på sine hjemmesider.

Departementet støtter Helsedirektoratets vurderinger og foreslår på denne bakgrunn at unntaket i reklameforskriften § 8 første ledd nr. 8 oppheves, da det synes uklart hvilke tilfeller unntaket er ment å skulle omfatte i dagens situasjon. Vi ber om

høringsinstansenes innspill på direktoratets forslag om oppheving og at eventuelle motforestillinger redegjør for i hvilke tilfeller bestemmelsen anses praktisk.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Registrerings- og tilsynsordningen skal baseres på prinsippet om selvfinansiering gjennom avgifter. Dette innebærer at tilsynsmyndighetene skal få dekket tilsyns- og saksbehandlingskostnader og at Helsedirektoratet skal få dekket driftskostnadene til driften av registeret. Tilsyns- og saksbehandlingskostnader vil omfatte forberedelse av tilsyn, gjennomføring av selve tilsynet og eventuell etterfølgende saksbehandling, som å fatte vedtak og behandle eventuelle klagesaker. Avgiftene skal gjenspeile de faktiske kostnadene myndighetene har med de ulike elementene i ordningen.

Tilsynet med salgssteder i kommunene er foreslått dekket inn i form av en årlig tilsynsavgift det enkelte salgsstedet plikter å betale til kommunen. Det samme vil gjelde for salgssteder på Svalbard, hvor avgiften vil tilfalle Sysselmannen. Helsedirektoratets utgifter til tilsyn foreslås dekket inn gjennom en årlig tilsynsavgift for grossistene. I tillegg vil det påløpe kostnader til drift og vedlikehold av registeret, som er foreslått dekket inn gjennom en årlig registeravgift som skal betales av grossistene.

Selve avgiftssatsene blir fastsatt i forskriften, se mer om den konkrete utregningen av avgiftene i kapittel 3.6, og vil kunne justeres dersom erfaringen viser at de er satt for høyt eller for lavt.

Eventuelle øvrige kostnader for myndighetene må dekkes innenfor gitte rammer. Dette gjelder f.eks. Helsedirektoratets veiledningsoppgaver. Helsedirektoratet må påregne noe ekstra ressurser til veiledning og utarbeidelse av veiledningsmateriell, særlig fram mot ordningens ikrafttredelse og driftsstart. Det skal imidlertid påpekes at dette er oppgaver som må anses å ligge innenfor gjeldende ansvarsområde.

For næringen antas de administrative kostnadene å være små. Antall opplysninger som skal registreres vil holdes til det minimum som er nødvendig for å sikre en velfungerende ordning, samt at registeret vil gjøre bruk av opplysninger fra Enhetsregisteret så langt det lar seg gjøre. Registrering foretas kun én gang, og det kreves ingen innsending av dokumentasjon e.l. For øvrig må registrerte opplysninger vedlikeholdes.

6 Forslag til ny forskrift om registrering av og tilsyn med salg av tobakksvarer mv.

Forskrift ... om registrering av og tilsyn med salg av tobakksvarer mv. (tobakkssalgsforskriften)

Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet... med hjemmel i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader §§

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med denne forskrift er å begrense helseskadene av tobakksbruk gjennom å sikre at omsetningen av tobakksvarer og tobakkssurrogater foregår i tråd med tobakksskadelovens bestemmelser, herunder å hindre salg til mindreårige.

§ 2 Virkeområde

Forskriften regulerer engros- og detalj salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater til forbrukere.

Kapittel 2 Særskilt om salg

§ 3 Aldersgrenser

Salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater må ikke skje til personer under 18 år, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgssteder har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon.

§ 4 Automater for tobakksvarer mv.

Automater som inneholder tobakksvarer, tobakkssurrogater og tobakksutstyr må være plassert slik at de til enhver tid er under oppsyn av de ansatte på salgsstedet.

Kapittel 3 Registrering

§ 5 Registreringsplikt

Salgssteder for stedlig salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater til forbruker og grossister skal registreres i et nasjonalt register. Virksomheter som har flere salgssteder skal registrere disse separat.

§ 6 Registerets formål

Registeret skal gi en oversikt over registrerte salgssteder og grossister for tobakksvarer og tobakkssurrogater. Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvilke salgssteder og grossister det lovlig kan omsettes tobakksvarer og tobakkssurrogater til og fra og som det skal føres tilsyn med.

§ 7 Salgssteders opplysninger

For salgssteder for tobakksvarer og tobakkssurrogater skal følgende opplysninger registreres:

1. Virksomhetens navn, organisasjonsnummer og adresse. Ved behov kan gårds- og bruksnummer registreres i stedet for adresse
2. Salgsstedets navn, organisasjonsnummer, adresse og kommune. Ved behov kan gårds- og bruksnummer registreres i stedet for adresse
3. Næringskode
4. Kontaktopplysninger i form av navn på kontaktperson, telefonnummer og e-postadresse
5. Hvilke kategorier tobakksvarer og tobakkssurrogater som selges
6. Dato for salgsstart
7. Ved midlertidig salg skal salgsperiode registreres

§ 8 *Grossisters opplysninger*

For grossister av tobakksvarer og tobakkssurrogater skal følgende opplysninger registreres:

1. Virksomhetens navn, organisasjonsnummer og adresse
2. Næringskode
2. Kontaktopplysninger i form av navn på kontaktperson, telefonnummer og e-postadresse
3. Hvilke kategorier tobakksvarer og tobakkssurrogater som selges

§ 9 *Plikt til å oppdatere opplysninger*

Virksomheter og grossister plikter å oppdatere registrerte opplysninger innen 30 dager ved endringer.

§ 10 *Unntak fra registreringsplikten*

Salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater til forbruker på petroleumsvirksomhet til havs er ikke registreringspliktig.

Salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater i Ny-Ålesund, Hopen, Bjørnøya, Hornsund, Svea og Jan Mayen er ikke registreringspliktig.

§ 11 *Frist for registrering*

Salgssteder og grossister skal være registrert senest innen 14 dager før salget starter.

§ 12 *Bortfall og sletting*

Registreringen faller automatisk bort ved opphør av virksomheten.

Registrerte virksomheter og grossister plikter å slette registreringen dersom salget av tobakksvarer og tobakkssurrogater opphører.

Helsedirektoratet kan på anmodning fra en registrert virksomhet eller grossist slette den registrerte.

Helsedirektoratet kan slette åpenbart inaktive eller feilaktige registreringer.

Kapittel 4 Internkontroll

§ 13 *Krav om internkontroll*

For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av tobakksskadelovgivningen overholdes skal salgssteder for tobakksvarer og tobakkssurrogater føre internkontroll.

§ 14 *Definisjon av internkontroll*

I denne forskrift betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at salgsstedets aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i tobakksskadeloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av denne.

§ 15 *Internkontrollens utforming*

Internkontrollen skal tilpasses salgsstedets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i tobakksskadeloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av denne. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av salgsstedets størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for tilsynsmyndigheten.

Internkontrollen innebærer at den/de ansvarlige for salgsstedet skal

1. ha oversikt over krav i tobakksskadeloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av denne som gjelder for salgsstedet
2. sørge for at ansatte ved salgsstedet har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til salgsstedet, herunder kravene til internkontroll
3. ha oversikt over hvordan salgsstedet er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt
4. ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i tobakksskadeloven og i bestemmelser fastsatt i medhold av denne som gjelder for salgsstedet
5. ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik
6. foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Kapittel 5 Tilsyn

§ 16 *Kommunenes tilsynsansvar*

Kommunen har ansvar for tilsyn med registrerte salgssteder for salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater til forbruker, herunder for tilsyn med internkontroll etter kapittel 4 i forskriften her.

§ 17 *Opplæring av kontrollører*

Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta tilsyn ved salgsstedene (kontrollørene) får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver, herunder nødvendig opplæring i tobakkslovgivningen, kontrollmetoder og rapportskriving.

§ 18 *Tema for tilsynet*

Tilsynet skal særlig omfatte aldersgrensebestemmelsene i tobakksskadeloven § 17 og i denne forskrift § 3 og salgsstedets internkontroll. Andre viktige kontrolltemaer er forbudet mot selvbetjening, forbudet mot rabatt og gratis utdeling, reklameforbudet, oppstillingsforbudet og merkekravene, herunder helseadvarsler og krav til standardisert utforming.

Kommunen skal sikre at tilsynet til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

§ 19 Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet med salgssteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført tilsyn skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

§ 20 Skriftlig rapport

Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgsstedet med adgang for salgsstedet til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes tilsynsmyndigheten. Salgsstedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 21 Tilsynsfrekvens

Det skal føres tilsyn med salgsstedene så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst én gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst to ganger så mange tilsyn som det er salgssteder i kommunen.

§ 22 Retningslinjer for tilsyn

Innenfor rammen av denne forskriften kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av tilsynet med salgsstedene.

§ 23 Helsedirektoratets tilsyn med salg til forbruker

Helsedirektoratet fører tilsyn med avgiftsfritt salg av tobakkssvarer og tobakkssurrogater til forbruker på flyplasser.

Helsedirektoratet fører tilsyn med salg av tobakkssvarer og tobakkssurrogater til forbruker

1. på tog som er kollektive transportmidler
2. om bord i skip som er kollektive transportmidler, og om bord i cruiseskip på turer av flere dagers varighet

Kapittel 7 Salgsforbud

§ 24 Salgsforbud

Ved vurderingen av om det skal ilegges salgsforbud, og for hvor lenge, kan det blant annet legges vekt på type overtredelse, overtredelsens grovhet, om virksomheten kan klandres for overtredelsen og hva som er gjort for å rette opp forholdet.

Kapittel 6 Avgifter

§ 25 Tilsynsavgift for salgssteder

Kommunen kan kreve en årlig tilsynsavgift fra salgssteder for tobakkssvarer og tobakkssurrogater til forbruker på 3600 kroner.

Fra midlertidige salgssteder kan kommunen kreve en årlig tilsynsavgift på 1200 kroner.

§ 26 Tilsynsavgift for grossister

Helsedirektoratet kan kreve en årlig tilsynsavgift fra grossister av tobakkssvarer og tobakkssurrogater på 2000 kroner.

§ 27 Registeravgift

Helsedirektoratet kan kreve en årlig registeravgift fra grossister av tobakkssvarer og tobakkssurrogater.

Avgiften skal utgjøre 0,11 promille av årlig omsetning. Registeravgiften skal minimum utgjøre 5000 kroner per år.

Kapittel 7 Forvaltning av registeret

§ 28 Driften av registeret

Helsedirektoratet skal drifte og forvalte registeret.

Helsedirektoratet kan slette og rette feilaktige opplysninger.

§ 29 Behandlingsansvarlig

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

§ 30 Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

Kapittel 8 Opplysninger til statistiske formål

§ 31 Opplysningsplikt

Alle som driver salg av tobakkssvarer, tobakkssurrogater, tobakksimitasjoner og tobakksutstyr plikter etter anmodning fra Folkehelseinstituttet å avgi opplysninger til bruk for statistiske formål. Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder produktomsetning, herunder kvantum, type og merke, og opplysninger om pris og inntjening.

Kommunene plikter etter anmodning fra Folkehelseinstituttet å avgi opplysninger om kommunens forvaltning av tobakksskadeloven, herunder opplysninger om innkrevde gebyrer eller avgifter, utførte kontroller, ilagte reaksjoner mv.

§ 32 *Offisiell statistikk*

Folkehelseinstituttet kan i samarbeid med Helsedirektoratet og Statistisk sentralbyrå bestemme hvordan offisiell statistikk skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv. og
- databearbeidingen.

Kapittel 9 Avsluttende bestemmelser

§ 33 *Overgangsbestemmelser*

Grossister og salgssteder kan registrere seg fra 1. november 2017.

7 Forslag til forskriftsendringer

Forslag til endringer i forskrift 15. desember 1995 nr. 989 om forbud mot tobakksreklame m.v.

§ 8 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. Ren produktinformasjon direkte til videreforhandlere, i nøytral typografisk utforming med svart skrift på hvit bakgrunn uten bruk av illustrasjoner. *Det er ikke tillatt med vareprøver.*

§ 8 første ledd nr. 8 oppheves.